

[--- Artista-akadémia >>>](#)

Baross Imre: Artista-akadémia – először Magyarországon!*

A magyar artistáknak évtizedek óta célja volt ifjú artisták nevelése is.

Már 1941 április 17-én, a MAE autonómiájának érvénybelépésekor elhangzott ilyen irányú követelés, de a megvalósítás csak a Szakszervezet megalakulása és a cirkuszok államosításának megkezdése után következett el.

1948 végén a Szakszervezet Bajza-utcai székházában a vezetőség Simonyi Frigyes titkár irányításával megszervezte és létrehozta a fiatal artistajelöltek képzésére hivatott Artista Akadémiát. A szakmában nagy volt az öröm és a lelkesedés.

Az Akadémia igazgatására Baross Imre kapott megbízást. A lelkes indulás után azonban sorra jöttek a problémák, amellyel az Akadémia vezetősége nem tudott megbirkózni (a visszahúzó erők ellenállása, a demagógia, stb.) és lassan az Akadémia próbateremmé alakult, elvesztette eredeti jellegét.

A tanári kar is inkább reprezentatív jellegű volt és többségében társadalmi munkában végezte feladatát (Rodolfo, Domonkos Zoltán, Vashegyi Ernő, stb.).

Az igazgató felfedte az alapvető hibákat és miután nem értett egyet az Akadémia funkciójának megváltozásával, egy év múlva lemondott megbízatásáról.

1949-ben befejeződött az államosítás. Újból felmerült – most már állami vonalon – a tervszerű, intézményes artistautánpótlás nevelésének kérdése.

1950-ben a Népművelési Minisztérium elrendelte az Állami Artistaképző Iskola megszervezését és egyben meghatározta feladatát:

„Könnyűműfajú intézmények számára (cirkusz, varieté, stb.) szakmailag jól képzett, kulturált cirkuszművészek nevelése.”

Az iskola megszervezésére, majd 1950 decemberében annak vezetésére újból Baross Imre kapott megbízást.

A feladat nem volt könnyű. A Vidéki Népszórakoztató Vállalat és a Fővárosi Nagycirkusz vezetősége nem volt egy véleményen a cirkuszművészet elvi kérdéseit és perspektíváját illetően. Az oktatási tervek elkészítése ezért igen nehéz és bonyolult feladat volt, amit még megnehezített a külföldi „artista-piac” ismeretének hiánya. A szervezési munkában igen nagy segítséget jelentett a Moszkvai Cirkuszművészeti Intézet vezetőitől kapott szakanyag.

A tantestület tagjai, akik az úttörő munkát kezdték az iskolában, a következők voltak: Gács Rezső (Rodolfo) kézügyesség és bűvészet, Berczi Mihály hajlékony akrobata, Berényi István ugróakrobata, Péntek József zsonglőr és egyensúly, Zsoldos László és Réti Piroska balett, Körössényi Károly zene és Ligeti Mária karaktertánc. Az iskola titkára és gondnoka Réti Lili volt.

Ebben az időszakban lázas ütemben folyt a cirkuszterület tisztogatása. Kategorizálás kategorizálást követett, a rosta szigorúan működött és a sok tévedés ellenére lényegében kiszűrte az artistapályára – művészeti vagy etikai okokból – nem való elemeket.

A kategorizálás kapcsán számos artista vetette fel – kenyérféltés vagy egyszerűen negatív hozzáállás miatt – a helytelen kérdést, „Miért kell artistaiskola, amikor úgyis sok az artista?”

Révai József népművelési miniszter 1952 évben a Minisztérium kollégiumi ülésén, amelyen a cirkuszművészetről is szó volt, az alábbi kijelentést tette: „A cirkuszművészet egyenes irányú szakmai és funkcionális fejlődése tervszerű, intézményes utánpótlás-nevelés nélkül nem biztosítható.” Szavait az idő teljesen igazolta.

1953-ban a régi Madách Színházban tartotta az Artistaképző Iskola első nyilvános bemutóját. A bemutató osztatlan sikert aratott az artistaszakma és a felügyeleti hatóság előtt egyaránt. Az iskola elnyerte a terület bizalmát.

1955-ben, július havában az „Ifjú csillagok a porondon” c. cirkuszműsorban növendékeink már csillogtatták a jövő cirkuszművészet ígérését.

A műsorban fellépett: 6 Tünde görkorcsolyabalett (Vidos Éva, László Vera, Kluger Anna, Losonczy Éva, Hegyi Livia, Kalmár Katalin), a 4 Berendi „játék a buzogányokkal” (Tamás Éva, Hoffman Edit, Boros Lilla és Steiner Ilona) és Balázs Kálmán (drótkötél). A műsor zárószámát növendékeinknek egy kollektív csoportja, a 21 Kondorosi – akrobatikus táncsoport adta.

Az újságkritikák különösen a 6 Tünde, Balázs és Kondorosi számot emelték ki.

A sikeres bemutatkozás után az Országos Cirkuszvállalat művészeti vezetőségének kezdeményezésére 1956 nyári szezonjára az ifjú növendékekből egész cirkuszműsort hoztunk létre, ez „Ifjúsági Cirkusz” néven utazott a Dunántúlon. A műsor meglepően sikeres volt! Ezért újabb feladatot tűzött elénk az Országos Cirkuszvállalat vezetősége. 1957 nyári szezonjára bulgáriai vendégjátékot kellett előkészítenünk.

A műsor 80 %-ban az Ifjúsági Cirkusz számaira épült, kiegészítve a Wagner orosz számmal. A feladat igen izgalmas volt, először vendégszerepelt magyar cirkuszműsor Bulgáriában.

E vendéjáték erkölcsi és anyagi sikerén alapszik a rendszeres és termékeny bulgár-magyar artistacsere a további évek folyamán.

A későbbiekben részint haláleset, betegség, aktív artistapálya miatti akadályoztatás, más művészeti intézményekben való elhelyezkedés, másrészt az egyre emelkedő oktatási színvonal cseréket követelt a tanári karban is.

Kétirányú káderkutatói munka kezdődött, kinevezett tanárokat, valamint speciális feladatokat megoldó óradíjas, tiszteletdíjas tanárokat kellett keresni.

Kegyelettel kell emlékezni Domonkos Zoltánra (Deddy), a kézügyesség és egyensúly tanárára, Vitkovszki Sándorra, a görkorcsolyaszak tanárára, Nápolyi Lujza asszisztensre, és Márffy Károlyra, a cirkusztörténet tanárára, az Artistaképző Iskola legnehezebb időszakának halottaira. Oktató-nevelő munkájuk és úgyszeretük örök példaként áll előttünk.

Az iskola szakoktatói munkájának és módszereinek kialakításában az elmúlt időszak alatt igen sok segítséget nyújtottak a következő tanárok és asszisztensek: Friedrich Dezső, Heinemann Sándor, Hortobágyi Károly, Loósz Gyula, Ferencz László, Szirmai Béla, Király József, Fischer Sándor, Jowin Márton, Schneller János, Kerekes Géza, Markó István, Nánási Ott, dr. Szekeres József, Bodó László, dr. Roger Mario, Klossohn László, Eleki Géza, Pataki Ferenc.

Növendékeink közismereti oktatása az Állami Balettintézet általános iskolájában és gimnáziumában történik. A tantestület cirkuszművészet iránti rokonszenve és Bogdán Ferenc igazgató nagy szeretete intézményünk iránt rendkívüli módon hozzájárult növendékeink sikeres oktatásához. Az első végzett növendékek 1957-ben hagyták el az iskola falait.

Az 1957 óta végzett növendékek névsora:

1957	Steiber Ilona, Steiner Ervin, Csikász János, Kovács Jenő, Barkóczi László zsonglőrök, Klamár Katalin, Hegyi Livia, László Vera és Kluger Anna görkorcsolyások, Balázs Kálmán drótkötél, Vidos Éva görkorcsolya, zsonglőr, Kerekes Géza bohóc, Gurmani Cadri (albán) akrobata.
1958	Palotás Alíz, Farkas Vilma, Heszki Livia hajlékony akrobaták, Modrovics Gabriella zeneszakos, Szilágyi József akrobata.
1959	Boross Lilla lengődrótkötél, Székely Szilárd lengődrótkötél, Kovács Györgyi légtornász, Losonczy Éva görkorcsolya.
1960	Deltai Károly, Hunfi Gábor, Páviács Éva, László Imre nyújtótornászok, Balázs Ferenc drótkötél.

1961	Tabak Béla akrobata, Szabadi Béla bohóc.
1962	Deltai Sarolta és Szilágyi Klára talajakrobatika.
1964	Haubner Péter ugróakrobata, Baranyi Zoltán hajlékony akrobata
1965	Ifj. Baross Imre, Szokolay László, Hunfi Annamária, Hunfi Andrea, Horváth Mária, Kellner Mária légtornászok és akrobaták, Hegedűs Sándor, Balogh Ibolya, Losonczy György, Faragó András ugródeszkaakrobaták, Csincsák Zita drótkötél.
1966	Deák Ilona kézegyensúlyozó
1967	Szabó Ferenc, Kiss József, Kovács Katalin ugródeszkaakrobaták, Szabó Géza nyújtótornász, Berkecz János akrobata, Virág László, Tarlóssy Erzsébet, Ujhelyi Gabriella, Somló Tamás, Hanga Erzsébet zsonglőrök és talajakrobaták, Szedlák Mária hajlékony akrobatika, Kóbor Judit, Zborai Éva, Judák Sarolta, Tomacsek Mariann, Gál Ágota, Magyar Zsuzsa drótkötéltáncosok.
1968	Orlóczy Edit egyensúlyozó, Fábri Zoltán létraegyensúlyozó akrobata.
1969	Eötvös Ibolya létraegyensúlyozó és akrobata.

Az iskola sokoldalú alapképzettséget nyújt, így növendékeinknek 90 %-a ma is a területen dolgozik.

Növendékeink a Szovjetunióban, Japánban, az USA-ban, Dél-Amerikában és másutt nagy sikerrel működtek.

Az utóbbi évek tanári karának gyakorlati tapasztalata és folyamatos elméleti továbbképzése lehetővé tette, hogy a sokoldalú artistaképzés tudományos alapjait most már jegyzet formájában is megörökítsék.

A jelenleg működő tanári kar: Dr. Szakáts Ödön, Péntek József, Loósz Gyula, Balogh Mihály, Hortobágyi Károly, Szirmai Béla, Bálint Ferencné Pécsi Gizi, Glatz Jánosné, Aszalós Károly, Bodó László, Heinemann Sándor, Réti Lili, Scheil Antalné és a segédtanárok: Balázs Kálmán és ifj. Baross Imre.

Az iskola-vezetés és a Magyar Cirkusz és Varieté összműködése, a tantervek, valamint a perspektivikus igények kielégítését célzó nevelés ma már kitűnőnek mondható. Ha az összműködés továbbra is ilyen jól fejlődik, megoldódnak az iskola elhelyezési nehézségei, ezen az alapon biztosítottnak tekinthető a magyar cirkuszművészet utánpótlása.

-----

* *A PORONDON... a magyar artistaművészet 25 éve* A Magyar Cirkusz és Varieté Igazgatósága, Párt és Szakszervezete kiadványa (1969. novemberében meghirdetett pályázatára érkezett pályaművekből) 47-51. o.